

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Terhi Koskell

Lievittää oireita

Esim. *ketoprofeeni*
lievittää leikkauksen jälkeistä kipua.

Parantaa sairauksia

Esim. *amoksisiliini*
parantaa sille herkän
bakteerin aiheuttaman
korvatulehduksen.

Lääke

Auttaa terveydentilan tai sairauden selvittämisessä

Esim. röntgenkuvauksissa
käytettävä *varjoaine* auttaa
kuvattavan kohteen näkymisessä.

Parantaa, korjaa tai muuttaa elintoimintoja

Esim. *tyroksiini* korjaa kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Ehkäisee sairautta

Esim. *simvastatiini* pienentää
veren suurta kolesteroli-
pitoisuutta ja ehkäisee siten
sydän- ja verisuonisairauksia.

Lääkkeiden käyttötarkoituksia.

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

LÄÄKE JA LÄÄKEAINE

- **Lääke** = sairauden hoitoon, ehkäisyyn tai oireiden lievittämiseen sisäisesti tai ulkoisesti käytetty valmiste
- **Lääkeaine eli vaikuttava aine** = kemiallisesti tai muuten tieteellisin menetelmin määritelty elimistöön vaikuttava aine, jota käytetään sellaisenaan tai josta tehdään lääkevalmiste
- ✓ Pelkästä lääkeaineesta on vaikea puristaa esim. tablettia
- ✓ Tarvitaan yhtä tai useampaa apuainetta, jotka auttavat valmistuksessa ja vaikuttavat koostumukseen ja säilyvyyteen (yleisimpiä apuaineita laktoosi ja talkki) = lääkevalmiste

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

KAUPPANIMI JA VAIKUTTAVA AINE

- Myytävän lääkevalmisteen nimi on lääkkeen **kauppanimi** esim. **Burana**
- Kauppanimen lisäksi pakkauksesta käy ilmi vaikuttava aine esim. **ibuprofeniini** on Buranan **vaikuttava aine**
- Alkuperäisvalmiste on lääkeaineen kehittäjän markkinoille tuoma lääkevalmiste

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

RINNAKKAISVALMISTE ELI GENEERINEN VALMISTE

- Uudesta lääkeaineesta valmistetulle lääkkeelle eli **alkuperäisvalmisteele** haetaan yleensä patenti, joka takaa valmistuksen yksinoikeuden määräajaksi (20 vuotta)
- Kun patenttisuoja umpeutuu, saavat muutkin yritykset valmistaa kyseistä lääkeainetta vastaavaa valmistetta = rinnakkaisvalmiste
- Rinnakkaisvalmisteet sisältävät saman määrän samaa vaikuttavaa ainetta kuin alkuperäisessä lääkkeessä (ja Fimea on katsonut ne keskenään vaihtokelpoisiksi)
- Ainoastaan apuaineissa sallitaan eroja

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Itsehoitolääkkeet , -valmisteet ja reseptilääkkeet

- Itsehoitolääke on reseptittä myytävä lääkevalmiste
 - esim. särkylääkkeitä, allergialääkkeitä ym.
- Itsehoitovalmisteisiin kuuluu myös voiteita, kosmetiikkaa ja sidetarvikkeita
- Reseptilääkkeitä saa toimittaa apteekista vain reseptillä eli lääkemääräyksellä
 - lääkäri
 - hammaslääkäri
 - optikko
 - rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavat sairaanhoitajat

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Mitä lääkepakkauksesta käy ilmi?

- Lääkkeen pakkauksesta käy ilmi
 - valmisteen nimi
 - lääkkeen vahvuus
 - lääkemuoto
 - antotapa
 - koostumus
 - pakkauskoko
 - viimeinen käyttöpäivä
 - säilytys- ja käyttöohjeet
 - varoitukset
 - mahdollinen haitta suorituskykyyn liikenteessä
- Pakkausselosteesta käyvät ilmi kaikki tarpeelliset edellä mainitut tiedot, jolleivät ne ole pakkaukseen painettuna
- Samat tiedot löytyvät *Pharmaca Fennicasta*, johon on koottu tiedot kaikista Suomessa myytävistä lääkkeistä

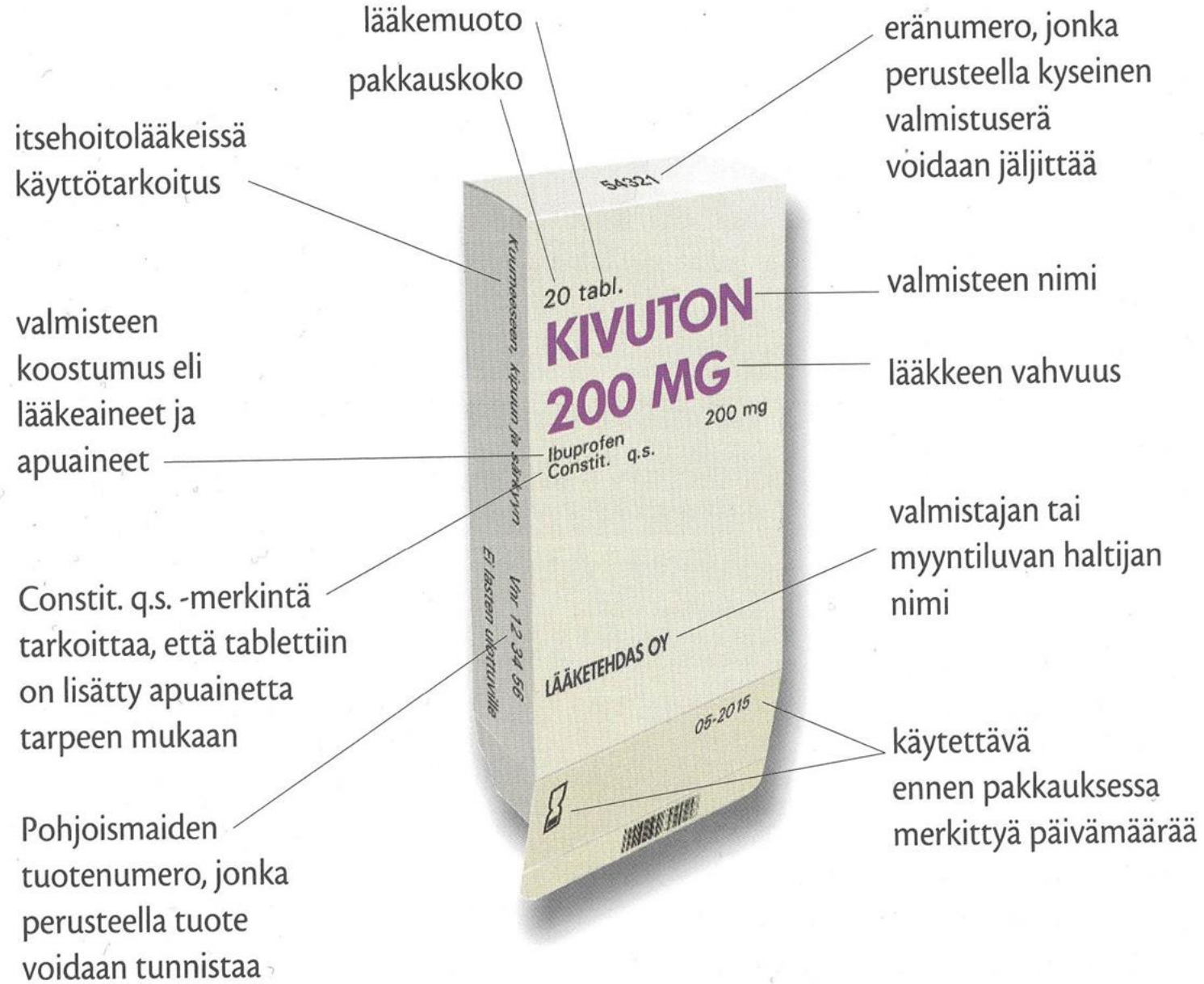

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Reseptilääke

- Apteekki varustaa reseptilääkkeen lyhyellä käyttöohjeella ja kirjaa myös lääkkeen käyttötarkoituksen

lääkemuoto
pakkauskoko

eränumero, jonka
perusteella kyseinen
valmistuserä
voidaan jäljittää

itsehoitolääkeissä
käyttötarkoitus

valmisteen nimi

valmisteen
koostumus eli
lääkeaineet ja
apuaineet

lääkkeen vahvuus

Constit. q.s. -merkintä
tarkoittaa, että tablettiin
on lisätty apuainetta
tarpeen mukaan

valmistajan tai
myyntiluvan haltijan
nimi

Pohjoismaiden
tuotenumero, jonka
perusteella tuote
voidaan tunnistaa

käytettävä
ennen pakkauksessa
merkittyä päivämäärää

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Lääkkeen käyttötarkoitus eli indikaatio ja vasta-aihe eli kontraindikaatio

- Käyttötarkoitus eli indikaatio kertoo mihin vaivaan, sairauteen tai oireeseen lääke vaikuttaa
- Kontraindikaatio kertoo vasta-aiheen eli syyn milloin kyseistä lääkeainetta ei pidä käyttää

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Haitta – tai sivuvaikutukset

- Haittavaikutukset (tai sivuvaikutukset) ovat lääkkeen ei-toivottuja vaikutuksia
- Lääke saattaa jo tavanomaisilla annoksilla käytettynä aiheuttaa haittavaikutuksia
- Haittavaikutus voi johtua useasta syystä esim:
 - ✓ Elimistö tottumaton lääkeaineeseen
 - ✓ Liian pitkä käyttöaika
 - ✓ Herkistyminen lääkeaineelle
 - ✓ Liian suuri lääkeannos
 - ✓ Lääke vaikuttaa muihin kuin kohdesoluihin

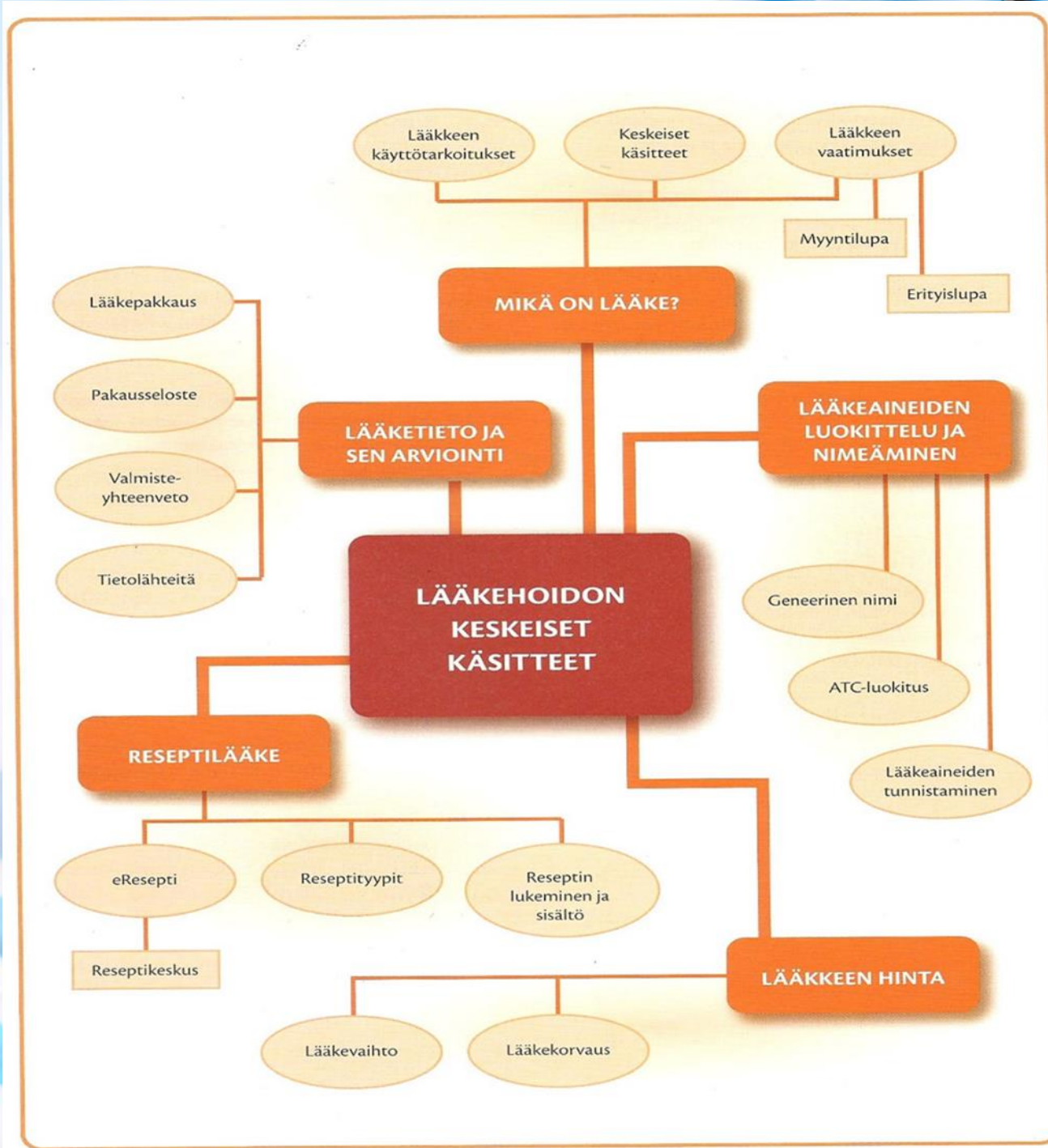

LÄÄKEHOIDON PERUSKÄSITTEET

Yhteisvaikutukset eli interaktiot

- Yleensä lääkkeet eivät häiritse toistensa vaikutuksia
- Joskus kahden tai useamman lääkkeen käyttö muuttaa lääkkeiden käyttäytymistä elimistössä => **yhteisvaikutus = interaktio**
- Lääkkeillä on yhteisvaikutuksia myös ravinnon sisältämien ainesosien kanssa, ja toisaalta ravinnon aineet vaikuttavat lääkkeiden hyväksikäyttöön
- Sairaudet, ikä, perinnölliset tekijät sekä luontaistuotteiden ja nautintoaineiden käyttö vaikuttavat lääkeaineiden vaikutukseen
- Lääkäri on aina vastuussa lääkkeiden yhteensopivuudesta ja yhteisvaikutuksista

LÄHTEET

- Hujala N & Tiainen A-M 2009. Lääkehoito lähihoitajan työssä. EDITA.
- Nurminen M-L. 2003. Lääkehoidon ABC. WSOY.
- Taam-Ukkonen M & Saano S. 2021. Turvallisen lääkehoidon perusteet. Sanoma Pro.
- https://www.fimea.fi/kehittaminen_ja_hta/jarkeva-laakehoito/turvallinen-laakehoito
- https://www.youtube.com/watch?v=kXE1yuL_ZUI
- <https://www.youtube.com/watch?v=Tjn0sduDWoA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=B12yJJcqRW0>

